



EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 16.10.2025.
JOIN(2025) 26 final

**ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Pakt za Mediteran
Jedno more, jedan pakt, jedna budućnost**

1. UVOD

Europska unija (EU) i partneri na južnom Mediteranu¹ dijele prostor zajedničkih mogućnosti, izazova i odgovornosti: to je naš **zajednički mediteranski prostor**. U duhu partnerstva radimo na stabilnosti i prosperitetu Mediterana.

Od pokretanja **Barcelonskog procesa**² 1995. stvaranje područja zajedničkog mira i prosperiteta u mediteranskoj regiji strateški je cilj Europske unije. Iskorištavanjem postojećih institucija i formata za suradnju **Agenda za Sredozemlje iz 2021. i njezin gospodarski i investicijski plan (EIP)**³ tome su dali dodatni poticaj: ukupna sredstva EU-a za južno susjedstvo u okviru EIP-a iznosila su oko šest milijardi EUR, čime su potaknuta ulaganja u nekoliko konkretnih vodećih projekata u iznosu od oko 27 milijardi EUR.

Imenovanje prvog **europskog povjerenika za Mediteran**, koji blisko surađuje s **Visokim predstavnikom Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku**, naglašava ambiciju EU-a da se više angažira i zauzme ciljaniji pristup Mediteranu.

Pakt za Mediteran („Pakt”) odraz je te strateške ambicije. Želimo ojačati taj odnos i postići **čvršću integraciju unutar zajedničkog mediteranskog prostora**. Cilj je pakta promijeniti način razmišljanja, što je potrebno za ostvarivanje punog potencijala našeg partnerstva i za suradnju na temelju načela zajedničkog stvaranja i zajedničke odgovornosti.

Mediteranska regija nalazi se na spoju tri kontinenta – Europe, Afrike i Azije – i kao takva važna je za gospodarsko partnerstvo, kulturnu razmjenu i dijalog među tim različitim regijama. U aktualnom globalnom i regionalnom geopolitičkom kontekstu potrebni su bliži politički odnosi i ojačano partnerstvo. Posljedice rata u Gazi osjećaju se na Bliskom istoku i šire, što dovodi do povećanja nesigurnosti i nestabilnosti. Nedavni dogovor o okončanju sukoba u Gazi povijesna je prekretnica i pruža priliku Izraelu, Palestini i široj regiji da stvore vjerodostojan politički put prema trajnom miru i sigurnosti na temelju dvodržavnog rješenja. Iako je neposredni prioritet EU-a osigurati dostatnu humanitarnu pomoć Gazi, EU će doprinijeti i pružanjem potpore upravljanju Palestinskom samoupravom i njezinoj reformi, financiranjem obnove Gaze, među ostalim okupljanjem skupine donatora za Palestinu, te jačanjem prisutnosti EU-ovih misija ZSOP-a.

Sukobi i nemiri u novije vrijeme, među ostalim u Libanonu, Siriji, Jemenu i Iranu, povećali su napetosti, što je utjecalo na pomorsku sigurnost i međunarodnu trgovinu. Na mediteransku regiju mogla bi utjecati i nesigurnost i nestabilnost u Africi, posebno u susjednom Sahelu, koji je od strateške važnosti za sjevernoafričke zemlje. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine isto tako utječe na ovu regiju, posebno u pogledu sigurnosti opskrbe hranom.

Ovaj Pakt **prilika je da preoblikujemo ključne odnose i naglasimo svoju predanost uspostavi mira, sigurnosti i multilateralnog međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima te damo jasan politički signal partnerstva na globalnoj sceni.**

¹ Južni Mediteran obuhvaća deset partnera iz južnog susjedstva: Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Libiju, Maroko, Palestinu*, Siriju i Tunis.

* Ovaj naziv ne tumači se kao priznanje Države Palestine niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica o tom pitanju.

² Deklaracija iz Barcelone i Euromediteransko partnerstvo | EUR-Lex.

³ JOIN(2021) 2.

Pakt će pružiti **praktičan okvir za suradnju** u kojem će se objediniti snažna politička predanost i pristup odozdo prema gore provedbom zajedničkih inicijativa u prioritetnim područjima politika od zajedničkog interesa. Tim se inicijativama mogu ostvariti konkretni rezultati za ljude svih dobnih skupina, posebno za mlade, žene, mala poduzeća i poduzetnike. Pakt će promicati suradnju regionalnih i lokalnih razina u zajedničkom mediteranskom prostoru. Aktualna društvena i gospodarska preobrazba u regiji nudi mnoštvo prilika za suradnju koja može biti od koristi građanima. Uz to, zajednički rad na rješavanju pitanja klime, okoliša i sigurnosti može pomoći u izgradnji i daljnjem jačanju otpornosti regije, pri čemu bi se naše partnerstvo preusmjerilo na industrije budućnosti. Pakt je prilika da aktivnosti usmjerimo na područja koja mogu imati **trajan i transformativan učinak** na širu regiju i svijet.

Pakt je rezultat **opsežnog postupka savjetovanja** s 10 partnera na južnom Mediteranu, državama članicama EU-a, Europskim parlamentom, Europskim gospodarskim i socijalnim odborom, Odborom regija, susjednim zemljama koje nisu članice EU-a, agencijama UN-a i drugim međunarodnim organizacijama. Blisko je uključena i **Unija za Mediteran (UzM)** s obzirom na njezin jedinstven sastav međuvladine organizacije, čiji su članovi svi partneri iz EU-a i s južnog Mediterana. Važnu ulogu u savjetovanjima imala je i **Zaklada Anna Lindh (ALF)**.

Provedena su i savjetovanja s brojnim dionicima koji predstavljaju razne sastavnice civilnog društva, uključujući gospodarske, kulturne i društvene aktere, akademsku zajednicu i skupine za strateško promišljanje. Posebna pozornost posvećena je regionalnoj i lokalnoj dimenziji, među ostalim jer će ona biti ključna za provedbu Pakta. Mladi su bili aktivno uključeni u savjetovanja putem niza događanja, posebno u okviru **Euromediteranskog dijaloga s mladima**.

O ishodu tih savjetovanja raspravljalo se na **ministarskom sastanku EU-a i južnog susjedstva** održanom 14. srpnja 2025., na kojem je 10 partnera s južnog Mediterana i država članica EU-a potvrdilo svoju spremnost na pragmatičnu suradnju na konkretnim inicijativama i mjerama budućeg pakta.

Primjena Pakta s vremenom bi se mogla **proširiti i izvan južnog Sredozemlja** s obzirom na sinergije s drugim inicijativama EU-a. Prema potrebi razmotrit će se i poticati sudjelovanje u aktivnostima od zajedničkog i strateškog interesa za partnere iz Zaljeva, susjedne supsaharske afričke zemlje, posebno Mauritaniju i Senegal, kao i Tursku te partnere sa zapadnog Balkana i crnomorsku regiju⁴. Nastavit će se i suradnja s **regionalnim organizacijama** – Afričkom unijom, Ligm arapskih država i Vijećem za suradnju u Zaljevu.

Pakt će poduprijeti daljnje jačanje **trostrane suradnje, posebno s partnerima iz Zaljeva**. To je od velike važnosti jer te zemlje predstavljaju važan most između Europe, Azije i Afrike i mogu imati važnu ulogu u rješavanju političkih, gospodarskih, razvojnih i humanitarnih pitanja na južnom Mediteranu, a posebno na Bliskom istoku. Mnoga prioritetna područja Pakta usklađena su s prioritetima iz Zajedničke komunikacije EU-a o strateškom partnerstvu sa

⁴ Strateški pristup Europske unije crnomorskoj regiji, JOIN(2025) 135.

Zaljevom⁵, posebno u pogledu zelene tranzicije, trgovine, prometa, regionalne stabilnosti i globalne sigurnosti.

2. TRI STUPA PAKTA

Objava Pakta označava početak procesa otvorenog tipa kojim se gradi **praktičan okvir za suradnju** utemeljen na tri stupa.

- I. **Ljudi: pokretačka snaga za promjene, veze i inovacije**
- II. **Snažnija, održivija i integrirana gospodarstva**
- III. **Sigurnost, pripravnost i upravljanje migracijama**

Ta su tri stupa **usko povezana**. Svaki od njih obuhvaća početni skup novih i provedivih **inicijativa**, kao i prijedloge za **proširenje postojećih mjera** koje mogu imati transformativni učinak i donijeti dodanu vrijednost. Pakt se temelji na **načelu fleksibilnosti**, koje će omogućiti da partneri u provedbi inicijativa sudjeluju u različitoj mjeri.

Pakt će se **temeljiti na postojećim inicijativama**, uključujući Gospodarski i investicijski plan, sporazume o pridruživanju, prioritete partnerstva, strateška i sveobuhvatna partnerstva, druge okvire regionalne suradnje te nacionalne strategije država članica⁶.

Za potporu provedbi Pakta **mobilizirat će se svi relevantni financijski instrumenti EU-a**, što je u skladu s prioritetima Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, strategije Global Gateway⁷ i buduće Globalne Europe⁸. Tražit će se doprinosi država članica EU-a i partnera na južnom Mediteranu kako bi se maksimalno povećali učinak i sinergije mjera. Slično tome, u okviru pristupa Tima Europa angažirat će se financijske institucije država članica EU-a i međunarodne financijske institucije⁹ te koristiti financijska sredstva privatnog sektora kako bi se stvorile prilike za ljude i poduzeća.

EU i partneri na južnom Mediteranu radit će na tome da se poštuju ljudska prava, načelo dobrog upravljanja i temeljne slobode, u skladu s Programom održivog razvoja do 2030. Istodobno će promicati **rodnu ravnopravnost, nediskriminaciju i prava osoba s invaliditetom**. To će poduprijeti provedbu inicijativa i ključan je element za održavanje dinamičnog civilnog društva i promicanje zdravijeg i povoljnijeg poslovnog okruženja.

I. **Ljudi: pokretačka snaga za promjene, veze i inovacije**

Zajednički mediteranski prostor započinje s ljudima koji u njemu žive: prostor je to sa zajedničkim kulturnim vrijednostima i poviješću, u čijem su središtu ljudi. Povezivanjem ljudi potiče se uzajamno razumijevanje i pružaju prilike za rast i razvoj, stvara stabilnost i omogućuje zajednički rad koji donosi brojne koristi.

S jedne strane, EU se suočava s pogoršanjem demografskih trendova na koje utječe kombinacija dugog očekivanog životnog vijeka i smanjenja stope nataliteta, dok s druge strane, južni dio mediteranske regije osjeća socijalne, gospodarske i demografske pritiske. Pakt će nam

⁵ JOIN(2022) 13.

⁶ Uključujući Matteijev plan za Afriku i s njim povezani Rimski proces.

⁷ Uredba (EU) 2021/947.

⁸ [Proračun EU-a za razdoblje 2028. – 2034.](#)

⁹ Posebno Europska investicijska banka (EIB) i Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD).

omogućiti da ulažemo u obrazovanje, vještine, kružne migracije i egzistenciju¹⁰. Obrazovanje ima jasan i dokazan učinak na razvoj i gospodarski rast. Premda su mladi na južnom Mediteranu voljni pohađati **studije i strukovno osposobljavanje**, niže stope završavanja programa¹¹, nejednako priznavanje kvalifikacija te ograničena mobilnost i mogućnosti zapošljavanja i poduzetništva otežavaju im pristup pristojnim radnim mjestima na nacionalnim, regionalnim i međunarodnim tržištima rada¹².

Ulaganjem u ljude i **podupiranjem njihovih odluka o učenju, rastu i mobilnosti** Pakt će doprinijeti jačanju kulturnih, akademskih, društvenih i gospodarskih veza, koje će suradnju EU-a i južnog Sredozemlja učiniti još bližom i otpornijom.

1.1. Visoko obrazovanje, strukovno osposobljavanje, razvoj vještina, istraživanje i inovacije

U skladu s Unijom vještina¹³ Pakt će podupirati **razvoj vještina i pristup tržištima rada** putem obrazovanja i strukovnog osposobljavanja. Cilj suradnje s institucijama i privatnim sektorom u zajedničkom mediteranskom prostoru bit će pozicioniranje regije kao središta transnacionalnog obrazovanja, inovacija, istraživanja i razvoja, što će doprinijeti otpornosti i obnovi. U tom će kontekstu važnu ulogu imati sveučilišta, ustanove za obrazovanje i osposobljavanje, istraživačka i tehnološka infrastruktura, industrija, zaklade i kulturni akteri.

Pakt će se temeljiti na političkom dijalogu o visokom obrazovanju na visokoj, ministarskoj, razini, kao i na uspješnoj suradnji s partnerima na južnom Mediteranu u okviru programa Erasmus+, kako bi se stvorilo integriranije i uključivije okruženje za visoko obrazovanje i razvoj vještina u zajedničkom mediteranskom prostoru, među ostalim pokretanjem **nove platforme za visoko obrazovanje na Mediteranu**.

Osim toga, obrazovni sektor mogao bi imati koristi od načela međugeneracijske pravednosti, koje omogućuje da se energija mladih ujedini s iskustvom starijih generacija, čime se dobná raznolikost pretvara u zajedničku snagu za inovacije i koheziju.

¹⁰ JRC143548. Podaci pokazuju da će regija južnog Mediterana za otprilike tri desetljeća imati demografske obrasce slične onima koji se trenutačno bilježe u EU-u. Trenutačno je u većini zemalja u južnom dijelu Mediterana omjer između radno sposobnog stanovništva i starijih osoba (više od 65 godina) između 12 i 15 %. Međutim, očekuje se da će do 2060. taj omjer pasti na oko 5 %, što je nešto iznad razina zabilježenih u EU-u. Te će promjene iziskivati pomak u modelima gospodarskog rasta s oslanjanja na sve veću radnu snagu na usmjerenost na povećanje produktivnosti rada.

¹¹ JRC143548. Prosječna bruto stopa završavanja programa prvog stupnja (ISCED 6 i 7) u tercijarnom obrazovanju u šest zemalja južnog Mediterana prema dostupnim podacima iznosi 32,7 %, a prosjek EU-a je 44,1 %.

¹² Omjer aktivnog stanovništva (osoba koje su zaposlene ili aktivno traže zaposlenje) i radno sposobnog stanovništva manji je od 50 % u zemljama južnog Mediterana i iznosi samo 30 % kad je riječ o ženama. U EU-u je taj omjer gotovo 75 %. Omjer aktivnog stanovništva i radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina, 2023., Eurostat.

¹³ COM(2025) 90.

Visoko obrazovanje, vještine, istraživanje i inovacije

Ova će inicijativa stvoriti integriranije i uključivije okruženje za visoko obrazovanje i vještine tako što će se:

- **osnovati Mediteransko sveučilište**, instituciju s kampusima u zajedničkom mediteranskom prostoru i s programima u području humanističkih, prirodnih i tehničkih znanosti. Taj će se projekt temeljiti na iskustvu visokih učilišta u regiji i saveza europskih sveučilišta, pri čemu će se iskoristiti i dopuniti postojeće mjere za izgradnju kapaciteta u okviru programa Erasmus+. Omogućit će se razmjene osoblja i studenata među odabranim sveučilištima i poslovnim školama u regiji na uključiv način te će se nastojati razviti zajednički kurikulumi/programi, združene diplome i druge obrazovne aktivnosti, kao što su ljetne škole i zajedničke mikrokvifikacije,
- **poboljšati mobilnost studenata i osoblja u visokom obrazovanju** u okviru programa Erasmus+ i poticati mobilnost **istraživača** u okviru aktivnosti Marie Skłodowska-Curie programa Obzor Europa,
- **osnovati i razvijati inovacijski i istraživački centri**, koji okupljaju sveučilišta i privatni sektor radi poboljšanja prijenosa znanja i tehnologije, uključujući inovatore, *start-up* poduzeća i ulagače,
- **osnovati Mediteranski centar za znanstvenu diplomaciju** kako bi se povezale znanost i politika te kako bi se diplomatsko i tehničko osoblje osposobilo za prekogranične pregovore, izradu zajedničkih projekata i savjetovanje o politikama na temelju dokaza,
- **podupirati programi međugeneracijskog mentorstva** za razmjenu znanja i iskustava s mladima.

Smanjivanje nerazmjera između obrazovanja i strukovnog osposobljavanja s jedne strane **i jednakih i dostojnih mogućnosti zapošljavanja** s druge strane neophodno je za jednostavno uključivanje na tržišta rada i kretanje među njima te za povećanje konkurentnosti. Jačanje položaja žena i smanjenje razlike u zapošljavanju žena i muškaraca važno je za oslobađanje potencijala gospodarstava i društava u cijelom zajedničkom mediteranskom prostoru. Širenje **putova migracija radne snage** između EU-a i južnog Sredozemlja, među ostalim za sezonske radnike, i dalje je od velike važnosti za usklađivanje ponude i potražnje na tržištima rada i za poticanje gospodarskog rasta¹⁴.

¹⁴ JRC143548. Migracije pozitivno utječu na dobrobit zemalja južnog Mediterana i ublažavaju pritisak na tržište rada u EU-u. Studiranje u EU-u sve je važniji kanal za ulazak na tržište rada EU-a za državljane zemalja južnog susjedstva.

Rješavanje problema neusklađenosti vještina i kvalifikacija s potrebama na tržištima rada

Cilj ove inicijative bit će podupiranje jednostavnog ulaska radnika iz zemalja partnera na južnom Mediteranu na regionalna, nacionalna i međunarodna tržišta rada. Pokrit će se više područja zapošljivosti tako što će se:

- **proširiti postojeći sustavi tehničkog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (TVET)** usklađivanjem strukovnog osposobljavanja s potrebama tržišta rada kako bi se obuhvatili sektori od zajedničkog interesa, među ostalim u poljoprivredi i preradi hrane, digitalnom i kulturnom sektoru te inovativnom turizmu,
- **podupirati razvoj programa po uzoru na nacionalne planove u okviru Garancije za mlade¹⁵** koji bi bili prilagođeni regionalnom i lokalnom kontekstu kako bi se osiguralo da mladi pronađu mogućnosti na tržištima rada,
- **uspostaviti alat za praćenje vještina, tzv. MED Skill Tracker**, za evidentiranje vještina koje steknu korisnici projekata EU-a ili partnera. MED Skill Tracker olakšat će priznavanje i prenosivost vještina te poboljšati mogućnosti za međunarodnu i kružnu mobilnost u okviru postojećih programa i inicijativa¹⁶. To će doprinijeti razvoju partnerstava za traženje talenata,
- **poboljšati kvaliteta naukovanja i modela učenja temeljenog na radu**, ponajprije omogućivanjem sudjelovanja partnera na južnom Mediteranu u Europskom savezu za naukovanje.

1.2. Kultura, sport i turizam

Sredozemlje ima impresivno bogatstvo **materijalne i nematerijalne kulturne i prirodne baštine**. Više od 60 lokaliteta svjetske baštine UNESCO-a i dinamična suvremena arhitektonska i umjetnička scena¹⁷ regije južnog Sredozemlja nepobitan su dokaz naših zajedničkih korijena i temelj buduće suradnje u području kulture, održivog kulturnog turizma, uključujući kulinarske tradicije¹⁸, obrazovanje i razvoj temeljen na baštini.

Kulturni lokaliteti i institucije, kao i muzeji, trebali bi biti više od izložbenih mjesta: trebali bi pokretati promjene te poticati gospodarski razvoj i uključivi rast jer imaju potencijal za pokretanje obnove i revitalizacije urbanih, obalnih i ruralnih područja. Suradnja s javnim i privatnim sektorom te lokalnim i međunarodnim donatorima i zakladama ključna je za oslobađanje njihova potencijala. Poticanjem održivog turizma i upravljanja lokalitetima baštine regije svoju baštinu mogu pretvoriti u trajni izvor gospodarskih i društvenih koristi. Zaštita umjetnosti i kulturne i prirodne baštine od pljačke i nezakonite trgovine (kao i zaštita prava suvremenih umjetnika) i dalje su područja od zajedničkog interesa.

Lokaliteti kulturne baštine i muzeji mogu postati **prostori za promišljanje i dijalog otvoreni raznim zajednicama** i tako stvoriti prilike za izgradnju kulturne otpornosti i

¹⁵ [Pojačana Garancija za mlade – Europska komisija.](#)

¹⁶ Kao što su Erasmus+, Obzor Europa, PRIMA, THAMM+, programi Instrumenta za partnerstvo u području migracija, mreža Medusa i uz potporu Opservatorija ETF-a za vještine na Mediteranu.

¹⁷ [UNESCO-ov centar za svjetsku baštinu – Popis svjetske baštine.](#)

¹⁸ Među ostalim, mogućim proširenjem [projekta međunarodne suradnje AfrIPI.](#)

koheziju. **Umjetnost, glazba, tradicijski zanati i kinematografija** mogu promicati uzajamno razumijevanje, raznolikost, ukljućivost i društveno-gospodarski razvoj. Pakt će poticati mjere s težištem na kulturnoj baštini, uključujući pokretanje dijaloga na visokoj razini o kulturnoj suradnji.

Ulaganje u sport jaća koheziju, smanjuje društvene razlike i promiće ukljućenost. Osim zdravstvenih i gospodarskih koristi, važan je za aktiviranje mladih i stvaranje osjećaja pripadnosti. Predstojeća velika sportska događanja¹⁹, na kojima će se okupiti zemlje iz sredozemne regije, nude obećavajuće mogućnosti za regionalnu suradnju i održivu povezivost te pomažu u promicanju ravnopravnosti i nediskriminacije.

Produbljiivanje međuvjerskog dijaloga doprinosi uzajamnom razumijevanju i mirnoj suradnji u svladavanju zajedničkih izazova.

Na temelju iskustava stečenih u programima Erasmus+, Kreativna Europa i Obzor Europa, u okviru Pakta razmotrit će se načini za daljnje poboljšanje suradnje započete inicijativama EU-a u području istraživanja, kulture, mladih i sporta.

Euromediterranska inicijativa za kulturu, sport i turizam

U okviru ove inicijative pokrenut će se višedionička mreža javnog i privatnog sektora, civilnog društva, zaklada, turističkih operatora i sveučilišta radi promicanja kulturne baštine i kreativne industrije, kulturnog turizma i sporta, koja će se usmjeriti na ciljeve u nastavku.

- **Zaštita i vrednovanje kulturne baštine:**
 - **uspostava mehanizma za zaštitu i promicanje kulturne baštine Mediterana** udruživanjem javnih i privatnih resursa,
 - **stvaranje mediteranskih kulturnih putova** radi jaćanja zajedničkog mediteranskog kulturnog prostora,
 - **proširenje zajedničkog europskog podatkovnog prostora za kulturnu baštinu** na partnere na južnom Mediteranu s ciljem unapređenja digitalizacije i očuvanja kulturne baštine
- **Razvoj kolaborativne digitalne platforme „CulturIT”** za povezivanje kulturnih aktivnosti
- **Osiguravanje sudjelovanja umjetnika i drugih kulturnih aktera na velikim kulturnim događanjima i poboljšanje rezidencijalnih programa**, među ostalim putem regionalnih mreža za talente
- **Osiguravanje odaziva na aktivnosti povezane s kampanjom #BeActive i Europskim tjednom sporta** kako bi se ojaćala svijest o koristima sporta za fizićko i mentalno zdravlje
- **Suradnja s Mediteranskim igrima** radi veće prepoznatljivosti tog već tradicionalnog događanja, posebno među mladima, kako bi se promicale koristi sporta i njegov pozitivan učinak u borbi protiv stereotipa i poticanju ukljućivosti.

¹⁹ Kao što su Mediteranske igre i Svjetsko prvenstvo 2030.

1.3. Jačanje uloge civilnog društva, mladih i lokalnih zajednica

Civilno društvo i lokalne zajednice najbolje su upoznati sa stanjem na terenu. Njihov rad – potpora u pružanju socijalnih usluga i usluga u zajednici, senzibilizaciji javnosti o glavnim društvenim problemima, jačanju demokratskog sudjelovanja, jačanju položaja žena i mladih te podupiranju digitalne pismenosti – doprinosi stvaranju uključivijeg društva. Važni su i za poboljšanje položaja ranjivih skupina, uključujući osobe s invaliditetom.

Aktivno i osnaženo civilno društvo, zajedno s parlamentima i javnim institucijama, može olakšati lokalni dijalog i omogućiti bolje oblikovanje i provedbu politika u korist građana. Zdravo **medijsko okruženje** ključno je za osiguravanje otvorenog i uključivog prostora za raspravu. Slično tome, poticanjem razvoja na regionalnoj i lokalnoj razini s pomoću integriranih i participativnih pristupa može se poduprijeti uravnotežen rast u urbanim i ruralnim područjima.

U okviru Pakta intenzivirat će se nastojanja da se stvori poticajno okruženje za civilno društvo i pomogne lokalnim zajednicama u izgradnji kapaciteta za djelotvorno funkcioniranje.

Jačanje uloge civilnog društva, mladih i lokalnih zajednica

Cilj je ove inicijative poduprijeti dinamično civilno društvo i lokalne zajednice kao pokretače razvoja i socijalne kohezije. Ojačat će se uloga ključnih aktera koji mogu konkretno poduprijeti svoje zajednice tako što će se:

- **osnovati Parlamentarna skupština mladih za Mediteran**, koja će mladima dati priliku da izraze svoja mišljenja i stavove,
- **poduprijeti razvoj mediteranske civilne službe** pokretanjem platforme na kojoj će mladi iz sredozemne regije moći pronalaziti prilike za volontiranje u vlastitoj zemlji i ostatku regije. Ta će se inicijativa temeljiti na volonterskim inicijativama i dopunjavati druge inicijative za mobilnost i tako poticati dublje uzajamno razumijevanje među mladima u zajedničkom mediteranskom prostoru,
- **jačati utjecaj organizacija pod vodstvom žena u njihovim zajednicama**, koje će se aktivno uključiti u osmišljavanje i provedbu inicijativa u raznim sektorima, kao što su usavršavanje, visoko obrazovanje i poslovna potpora. Ta će se inicijativa temeljiti i na iskustvu podupiranja *start-up* poduzeća pod vodstvom žena u ruralnim i udaljenim područjima,
- **jačati potpora medijskim organizacijama** olakšavanjem provedbe inicijativa za izgradnju kapaciteta, pružanjem mogućnosti za suradničke projekte i poticanjem razmjene iskustava. Ta će inicijativa ojačati kontinuiranu suradnju u podupiranju mladih utjecajnih osoba u regiji,
- **ojačati mehanizam suradnje na lokalnoj razini**, na temelju primjera Sporazuma gradonačelnika, radi promicanja socijalne uključenosti na lokalnoj i općinskoj razini za građane svih dobnih skupina, uključujući osobe u ranjivom položaju.

II. Snažnija, održivija i integrirana gospodarstva

Dublji trgovinski odnosi i gospodarska integracija pomažu u osiguravanju stabilnosti i gospodarske otpornosti. EU i partneri na južnom Mediteranu imaju čvrste i dugotrajne gospodarske veze i golem potencijal za daljnje povećanje gospodarske integracije tržišta u cijeloj regiji radi stvaranja održivog rasta i mogućnosti zapošljavanja. Naša su gospodarstva komplementarna i mogu donijeti znatne uzajamne koristi.

Uspjeh Pakta ovisit će i o sposobnosti mobiliziranja znatnih javnih i privatnih ulaganja. **Strategija Global Gateway²⁰ na Mediteranu** može potaknuti pametna, čista i sigurna ulaganja u digitalni i energetske sektor, otpornost vodoopskrbe te inovativan poljoprivredni i prometni sektor, uz istodobno jačanje zdravstvenih, obrazovnih i istraživačkih sustava u skladu s Planom EU-a za čistu industriju²¹.

II.1. Mogućnosti za trgovinu i ulaganja

EU je najveći trgovinski partner južnog susjedstva (s kojim je ta regija 2024. ostvarila 41 % svoje ukupne robne razmjene u svijetu). Partneri na južnom Mediteranu često ističu potrebu za razvojem lanaca vrijednosti te privlačenjem i zadržavanjem većeg opsega izravnih ulaganja. Istodobno, trgovina i ulaganja zahtijevaju predvidljiva okruženja, makroekonomsku stabilnost, regulatornu konvergenciju i jednake uvjete za javni i privatni sektor.

Mediteranska regija nudi znatne gospodarske i trgovinske mogućnosti koje se temelje na ljudskom kapitalu, konkurentnoj energiji iz obnovljivih izvora i troškovima prijevoza te sve bržoj digitalnoj tranziciji. Restrukturiranje globalne trgovine otvara nove mogućnosti jer južno Sredozemlje može imati ulogu u diversifikaciji lanaca opskrbe. Nadovezujući se na bilateralna partnerstva, Pakt će doprinijeti zajedničkoj izgradnji stabilnog gospodarskog okruženja koje omogućuje održivu trgovinu i ulaganja te **daljnjoj integraciji lanaca opskrbe**, među ostalim u zdravstvenom i poljoprivrednom sektoru, kao i u području čiste energije i tehnologija, što je ključno za poticanje konkurentnosti i buduće dekarbonizacije zajedničkog mediteranskog prostora. Pakt će ojačati suradnju u području kritičnih sirovina kako bi se osigurali otporni, transparentni i održivi lanci opskrbe u ključnim sektorima, kao što su gnojiva.

²⁰ JOIN (2021) 30.

²¹ COM(2025) 85.

Modernizacija i jačanje trgovinskih i ulagačkih odnosa za uključiviji, otporniji i održiviji rast

Cilj je ove inicijative iskorištavanje potencijala **postojećih trgovinskih sporazuma**²² i pokretanje novih inicijativa za jačanje gospodarske integracije tako što će se:

- **podupirati fleksibilnija i ciljanija modernizacija bilateralnih trgovinskih odnosa** putem novih oblika angažmana u važnim sektorima od zajedničkog interesa, a da se pritom osigura učinkovita provedba obveza za uklanjanje nedarinskih prepreka trgovini kako bi se povećala predvidljivost i izgradilo povjerenje ulagača,
- **razmotriti sklapanje sporazuma o olakšavanju održivih ulaganja** sa zainteresiranim partnerima radi privlačenja izravnih stranih ulaganja.

Inicijativa će promicati i privlačiti **ulaganja** za potporu inovativnim i digitalnim gospodarstvima te poboljšati integraciju lanca opskrbe tako što će:

- **poboljšati poslovno i ulagačko okruženje i regulatornu konvergenciju te pojednostavniti carinske postupke**, među ostalim putem tehničke pomoći u gospodarskim reformama partnerskih zemalja²³,
- **proširiti nacionalne i tematske platforme za ulaganja** i povezati privatni sektor, međunarodne financijske institucije i nacionalne financijske institucije.

II.2. Poticajno okruženje za start-up poduzeća

Unatoč mnogim strukturnim poteškoćama, u regiji južnog Sredozemlja zabilježen je porast poduzetničke aktivnosti koju predvodi mlada, informatički pismena populacija uz sve veći interes ulagača. **Postupna diversifikacija i strukturna preobrazba gospodarstva odvijaju se na lokalnoj razini**, uključujući urbana i ruralna područja, i tako nastaju nove mogućnosti za razvoj nacionalnih i regionalnih lanaca vrijednosti i veća komplementarnost radi bolje gospodarske integracije. Kako bi se taj potencijal u potpunosti iskoristio, važno je poduprijeti lokalnu proizvodnju i poduzeća, među ostalim u poljoprivredi. Za to će biti potrebno dodatno razmotriti ulogu lokalnog socijalnog poduzetništva i alternativnih poslovnih modela kao glavnih pokretača uključivog i održivog gospodarskog rasta.

²²To uključuje Konvenciju o paneuromediteranskim povlaštenim pravilima podrijetla.

²³ Među ostalim u kontekstu makrofinancijske pomoći EU-a, ako je relevantno.

StartUp4Med

Ovom će se inicijativom osloboditi potencijal za rast i otvaranje radnih mjesta u *start-up* poduzećima, kao i mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima (MMSP-ovi)²⁴, što će omogućiti širenje gospodarskog sudjelovanja, posebno mladih i žena. Uspostavit će se veze s postojećim sektorskim mehanizmima²⁵ i uskladiti sa Strategijom EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća²⁶. To će se postići:

- **uspostavom regionalnog mehanizma za potporu *start-up* poduzećima** radi lakšeg pristupa financiranju i mobilizacije ulaganja. Europske financijske institucije mobilizirat će se u okviru pristupa Tima Europa u kombinaciji s alternativnim kanalima financiranja, kao što su beskamatni zajmovi, skupno financiranje i mješovito financiranje²⁷,
- **uspostavom programa „Open for Business”** namijenjenog privatnom sektoru kako bi se utvrdila problematična područja i omogućilo pravno i regulatorno pojednostavnjenje,
- **razvojem paketa instrumenata politike** za olakšavanje formalizacije MMSP-ova, među ostalim pojednostavnjenim administrativnim postupcima, financijskim poticajima i povezivanjem s mjerama socijalne zaštite. Neformalni mikropoduzetnici primat će ciljanu potporu kao što su podučavanje, pravna pomoć i certificiranje vještina.

II.3. Digitalna infrastruktura i kibernetička sigurnost

Revolucija u području digitalizacije i umjetne inteligencije mijenja gospodarstva i društva. Postoji snažan poticaj za uspostavu partnerstva u tom području kako bi se iskoristio potencijal digitalnih rješenja, rješenja za podatke i umjetne inteligencije za povećanje konkurentnosti i učinkovitosti naših gospodarstava i društava, vodeći pritom računa o sigurnosti, suverenitetu i usklađenosti s temeljnim vrijednostima, ljudskim pravima i načelima dobrog upravljanja.

Prava međupovezanost sigurnom i pouzdanom digitalnom infrastrukturom na cijelom Mediteranu temeljni je cilj ne samo radi približavanja naših gospodarstava i građana, već i radi povećanja zajedničke sigurnosti i neometane komunikacije. Protok podataka važan je za gospodarski i društveni razvoj te će otvoriti nove mogućnosti za ljude, poduzeća i organizacije na Mediteranu.

Poboljšanje pristupa internetskim javnim uslugama, predlaganje rješenja za e-upravljanje i digitalnu javnu infrastrukturu, osiguravanje ključne infrastrukture, poboljšanje digitalnog upravljanja i propisa te zaštita digitalnih prava i dalje su od presudne važnosti u tom kontekstu.

²⁴ Prema statističkim podacima Svjetske banke MMSP-ovi na južnom Sredozemlju čine 90 % ukupnog broja poduzeća te ostvaruju dvije trećine BDP-a i 75 % zaposlenosti.

²⁵ BlueInvest je otvoren inovativnim *start-up* poduzećima u plavom gospodarstvu i MSP-ovima s Mediterana koji se bave tehnologijama.

²⁶ COM(2025) 270.

²⁷ Regionalni mehanizam za *start-up* poduzeća mogao bi iskoristiti iskustvo Europskog vijeća za inovacije u financiranju rizičnim kapitalom za potporu europskim inovacijama u području duboke tehnologije, posebno za zemlje u regiji pridružene programu Obzor Europa koje već primaju takvu potporu.

Dostupnost otvorenih podataka i informacija u svemirskim sustavima u vlasništvu EU-a, kao što je Copernicus, omogućena digitalnom infrastrukturom, može doprinijeti povećanju poslovnih prilika u regiji.

Poticanje tehnološkog sektora kao način ostvarenja integriranih digitalnih i podatkovnih gospodarstava

Cilj je ove inicijative **potaknuti tehnološki sektor** u zemljama partnerima na južnom Mediteranu²⁸, što će uključivati:

- **podupiranje uvođenja sigurne i pouzdane digitalne infrastrukture u područjima podmorskih kablskih sustava, 5G mreža, širokopojasne povezivosti u ruralnim područjima i infrastrukture podatkovnih centara na sljedeće načine:**
 - **povezivanjem svih zainteresiranih zemalja u regiji putem podmorskih kablskih sustava kao što su Medusa i Blue-Raman**, uz mogućnost proširenja tog sustava i na partnere iz Zaljeva. To će omogućiti sigurnu i neometanu razmjenu podataka, među ostalim povezivanjem s postojećim inicijativama kao što je digitalni koridor EU-a, Afrike i Indije, kao i s IMEC-om i T-MED-om,
 - **pružanjem tehničke i financijske potpore za uvođenje sigurnih i pouzdanih 5G mreža i podatkovnih centara** u regiji uključivanjem međunarodnih financijskih institucija, financijskih institucija EU-a i nacionalnih financijskih institucija, **u skladu s paketom instrumenata za 5G i drugim relevantnim zakonodavstvom**²⁹, što uključuje pouzdane dobavljače,
- **pokretanje regionalnog programa izgradnje telekomunikacijskih kapaciteta i istraživanje potencijala za odgovarajuće telekomunikacijske okvire, uključujući suradnju na roamingu**, među zainteresiranim partnerima na južnom Mediteranu,
- **ubrzavanje izgradnje sustava umjetne inteligencije** na temelju modela **digitalnoinovacijskih centara EU-a i tvornica umjetne inteligencije u EU-u**³⁰, uključujući uvođenje umjetne inteligencije i podatkovne infrastrukture te potporu sveučilištima, MSP-ovima, industriji i *start-up* poduzećima za razvoj i primjenu umjetne inteligencije u raznim sektorima kao što su proizvodnja, zdravstvena skrb, poljoprivreda ili klima,
- **razmjena stručnog znanja i konkretnih rješenja za e-upravljanje u područjima digitalnih identiteta i digitalne javne infrastrukture na sljedeće načine:**
 - korištenjem **usluga povjerenja otvorenog koda, digitalnog identiteta i sigurnih rješenja za digitalnu javnu infrastrukturu** koja jamče zaštitu podataka,
 - pojednostavnjenjem prekogranične javne i poslovne razmjene uz olakšavanje mobilnosti građana,

²⁸ U skladu s Međunarodnom digitalnom strategijom za Europsku uniju, JOIN(2025) 140.

²⁹ [Paket instrumenata EU-a za sigurnost 5G tehnologije.](#)

³⁰ [Tvornice umjetne inteligencije | Izgradnja digitalne budućnosti Europe.](#)

- **intenziviranje tehničke razmjene i suradnje u području kibernetičke sigurnosti, među ostalim kako bi se poduprli kapaciteti za otkrivanje kibernetičkih prijetnji i incidenata, pripremu i odgovor.**

II.4. Ulaganje u energiju iz obnovljivih izvora i čiste tehnologije

Sredozemlje je **žarište klimatskih promjena i bioraznolikosti** koje je ugroženo zbog sve većih **izazova i pritisaka na okoliš**. U okviru Pakta utvrdit će se **zajednički program za oslobađanje potencijala energije iz obnovljivih izvora na južnom Mediteranu kako bi se ostvarila trostruka korist**: ubrzavanje regionalne dekarbonizacije, poboljšanje energetske sigurnosti i jačanje industrijske konkurentnosti. **Prelazak na učinkovit, pouzdan i održiv energetska model ključan je za ovu regiju**. U skladu s Planom za čistu industriju kružno gospodarstvo s učinkovitim iskorištavanjem resursa, uključujući razvoj energije iz obnovljivih izvora i proizvodnju čistih tehnologija, donosi znatne socioekonomske koristi i privlači izravna

strana ulaganja. Ti će se ciljevi ostvarivati fleksibilnim i moderniziranim bilateralnim trgovinskim okvirima i novim oblicima angažmana, kao što su sporazumi o olakšavanju održivih ulaganja i partnerstva za čistu trgovinu i ulaganja u kontekstu Inicijative za transmediteransku suradnju u području obnovljive energije i čistih tehnologija. To će se ostvariti među ostalim bližom suradnjom s partnerima iz Zaljeva kao i iz supsaharske Afrike.

Inicijativa za transmediteransku suradnju u području obnovljive energije i čistih tehnologija (T-MED)

Inicijativa će podržati uzajamno korisnu transmediteransku suradnju tako što će poticati domaću energetska tranziciju i razvoj čistih tehnologija u zemljama partnerima na južnom Mediteranu, uz istodobno stvaranje gospodarskih prilika i olakšavanje trgovine energijom iz obnovljivih izvora i industrijskih partnerstava u cijeloj regiji, mjerama navedenima u nastavku.

- **Uspostava platforme za ulaganja u sklopu T-MED-a**, koja će služiti za koordinaciju portfelja projekata u području proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i mrežne infrastrukture, uključujući elektroenergetske mreže u zemljama partnerima na južnom Mediteranu, povezanih s projektima od uzajamnog interesa utvrđenima u skladu s Uredbom o TEN-E-u, i proizvodnje čistih tehnologija. Platforma će okupiti nositelje projekata, međunarodne financijske institucije, financijske institucije EU-a i nacionalne financijske institucije, financijske instrumente EU-a i privatne ulagače kako bi se potaknula velika ulaganja s naglaskom na mješovitom financiranju i smanjenju rizika.
- **Stvaranje namjenskog regulatornog mehanizma** za potporu partnerima na južnom Mediteranu u provedbi ciljanih regulatornih reformi i reformi energetskog sektora³¹ koje se odnose na spremnost za ulaganja i pristup financijskim instrumentima EU-a.
- **Modeliranje energetskih sustava** kako bi se bolje procijenili učinci većeg korištenja obnovljivih izvora energije na gospodarstvo, održivost i sigurnost, kao i učinci novih energetskih infrastrukturnih projekata na regiju.
- **Omogućivanje pristupa Instrumentu za tehničku potporu**, koji služi kao jedinstveni portal za obnovljivu energiju, energetska učinkovitost, elektrifikaciju i tehničku pomoć povezanu s čistim tehnologijama.
- **Uspostava programa za potporu certificiranju i trgovini energijom iz obnovljivih izvora** kako bi se omogućila prekogranična trgovina električnom energijom iz obnovljivih izvora i vodikom iz obnovljivih izvora. Izradit će se praktičan **priručnik** za usmjeravanje provedbe programa certificiranja i pilot-projekta prekograničnih jamstava o podrijetlu³².
- **Poticanje industrijske suradnje u području čistih tehnologija** za stvaranje snažnih industrijskih partnerstava između europskih i južnomediteranskih poduzeća u

³¹ To može uključivati pristup mreži za treće strane, ugovore o kupnji energije, transparentnost i reformu carina, uključujući odražavanje troškova, razdvajanje, liberalizaciju veleprodajnih i maloprodajnih tržišta, prekograničnu trgovinu i regionalnu integraciju).

³² Regulatorna suradnja sa zemljama južnog Mediterana bit će potrebna kako bi se omogućilo uvođenje zahtjeva za električnu energiju iz obnovljivih izvora i obnovljivih goriva, u skladu s okvirom EU-a. Bit će potrebni posebni sporazumi s trećim zemljama kako bi se omogućilo uzajamno priznavanje jamstava o podrijetlu.

ključnim lancima vrijednosti. To može obuhvaćati solarnu energiju i energiju vjetra, elektrolizatore i proizvodnju čistog vodika, kao i tehnologije grijanja i hlađenja, mrežne tehnologije i tehnologije skladištenja, dizalice topline i tehnologije za veću energetska učinkovitost u industrijskom sektoru i sektoru zgradarstva.

- **Poticanje uspostave europskih organizacija za energetiku i čiste tehnologije za pojedine zemlje na terenu.** To se može učiniti u suradnji s Europskom poduzetničkom mrežom (EEN) i europskim industrijskim klasterima. Uspostavit će se **platforma za dionike** kako bi se utvrdili prioritetni sektori, razvili sveobuhvatni i rodno osjetljivi akcijski planovi te aktivno uključio privatni sektor EU-a. Ta će platforma imati važnu ulogu i u olakšavanju zajedničkog ulaganja i pregovaranju o ugovorima o otkupu kojima se podupire dugoročna suradnja u sinergiji i komplementarnosti s platformom EU-a za energiju i sirovine.
- **Razvoj programa vještina u sklopu T-MED-a³³**, namijenjenog ublažavanju problema nedostatka radne snage i rodne neravnopravnosti i usklađivanju osposobljavanja s potrebama industrije i poslodavaca.

II.5. Prema održivom i otpornom Mediteranu

Klimatske promjene, onečišćenje i gubitak bioraznolikosti uvelike utječu na Mediteran i njegovu otpornost. Prelazak na čistu energiju prilika je i za poticanje održive konkurentnosti u regiji. Pakt će omogućiti iskorištavanje korisnih aspekata tog prelaska uz istodobno ublaživanje sve većih učinaka klimatskih promjena i uništavanja okoliša, među ostalim u okviru eventualnog budućeg globalnog sporazuma o suzbijanju onečišćenja plastikom. Cilj je Pakta i ublažiti osjetljivost regije na klimatske promjene i uništavanje okoliša tako što će podupirati učinkovito planiranje i mobiliziranje dostupnih tokova financiranja za održiva ulaganja, kako međunarodna tako i domaća, privatna i javna.

Partnerstvo za prelazak na čistu energiju, održivi rast i otpornost

Cilj je inicijative podržati regionalnu suradnju i lokalna partnerstva u području okoliša, među ostalim u kontekstu Barcelonske konvencije³⁴, i u području klime poticanjem prelaska na čistu energiju i gospodarskog razvoja otpornog na klimatske promjene, tako što će se:

- **intenzivirati suradnja** sa zainteresiranim partnerima na južnom Mediteranu u području **klimatskih rješenja**, i to dijalogom i promicanjem razmjene znanja te pružanjem ciljane tehničke pomoći u pogledu instrumenata za ublažavanje klimatskih promjena, uključujući određivanje cijena ugljika,
- **razviti portfelj ulaganja u prilagodbu klimatskim promjenama** jačanjem nacionalnih i lokalnih kapaciteta za razvoj i provedbu projekata, uz istodobno poticanje partnerstava s međunarodnim financijskim institucijama, klimatskim fondovima i privatnim dionicima,

³³ Riječ je o mjeri povezanoj s postojećim partnerstvima za energiju iz obnovljivih izvora (Europski pakt za vještine) i povezanim projektima programa Erasmus+ kao što je SHOREWINNER.

³⁴ [Barcelonska konvencija i protokoli](#) | UNEP MAP.

- **uspostaviti regionalni plan za olakšavanje ulaganja** u moderno pročišćavanje otpadnih voda i gospodarenje krutim otpadom,
- **pokrenuti nova partnerstva za otpornost vodoopskrbe** kako bi se ojačala suradnja u području integriranog upravljanja vodnim resursima, a posebno ponovne uporabe vode,
- **ojačati inicijativa „Green Forward”**, kojom se naročito MSP-ovi potiču na promicanje kružnog gospodarstva i učinkovitosti resursa, uklanjanje plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu, podupiranje biogospodarstva i promicanje regulatornog dijaloga o načelu kružnosti, među ostalim kad je riječ o tekstilu,
- **poticati zajednička provedba globalnog okvira za bioraznolikost**, osobito provedba nacionalnih strategija i akcijskih planova za bioraznolikost, te stvaranje i širenje zaštićenih područja i upravljanje takvim područjima, posebno zaštićenim morskim područjima.

II.6. Promicanje održivog plavog gospodarstva

Sredozemno more izvor je prihoda milijuna ljudi, ali na njegovim obalama jača pritisak na okoliš i gospodarstvo. Pakt će poticati pravedno, održivo i konkurentno plavo gospodarstvo u skladu s **Europskim paktom o oceanima**³⁵, među ostalim u okviru sljedeće ministarske deklaracije MedFish4ever, kojom će se oblikovati sljedeća Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) nakon 2027. Osim toga, u skladu sa **Strategijom EU-a za otpornost vodoopskrbe**³⁶, Pakt će ojačati upravljanje vodom i promicati učinkovito i održivo korištenje vode uzimajući u obzir međusobnu povezanost vode, energije, hrane i ekosustava.

Plavi Mediteran za zdravlje i blagostanje

Cilj je inicijative obnoviti prirodne resurse mediteranskih ekosustava, ojačati njihovu otpornost, poboljšati održivost ribarstva i akvakulture i međunarodno upravljanje ribarstvom te potaknuti inovacije u području plave tehnologije tako što će se:

- **poticati ulaganja u rješenja za održivo plavo gospodarstvo** putem partnerstva za plavi Mediteran i platforme BlueInvest,
- **pokrenuti zajednica prakse za plavo gospodarstvo EU-a**³⁷ kako bi se ponudile smjernice na temelju prikupljanja podataka, razvoja podatkovnih standarda, metodologija te analize i istraživanja,
- **jačati oceanska diplomacija** radi suradnje s partnerima na južnom Mediteranu na promicanju poštovanja međunarodnih standarda upravljanja³⁸ i poboljšanju pravnih okvira povezanih s regionalnim upravljanjem ribarstvom,
- **osmisliti novi projekt za povećanje sposobnosti obalnih država za kontrolu i inspekciju** kako bi se poboljšalo regionalno upravljanje ribarstvom i suzbio

³⁵ COM(2025) 281.

³⁶ COM(2025) 280.

³⁷ Opservatorij Europske unije za plavo gospodarstvo.

³⁸ Posebno radi ratifikacije i provedbe Sporazuma o morskoj bioraznolikosti na područjima izvan nacionalne jurisdikcije.

nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov izgradnjom kapaciteta za praćenje, kontrolu i nadzor,

- **jačati regionalna suradnja kako bi se pomorskim prostornim planiranjem osiguralo dosljednije i održivije korištenje morskog područja** kao pokretač zaštite prirode i supostojanja aktivnosti na moru,
- **pokrenuti inicijativa „Od vode do tržišta”** za potporu proizvođačima, zadrugama i udruženjima u sektoru vodnog gospodarstva kako bi se povećala dodana vrijednost njihove proizvodnje, poboljšala prerada i doprlo do novih tržišta, uključujući pristup financiranju i ulaganjima,
- **intenzivirati zajednička istraživanja i inovacije u međusobnoj povezanosti vode, energije, hrane i ekosustava** na temelju dosadašnjeg rada partnerstva PRIMA³⁹,
- **proširiti misija „Plavi Mediteran”⁴⁰ za obnovu i otpornost** pružanjem rješenja za istraživanja i inovacije radi obnove ekosustava i bioraznolikosti Sredozemnog mora i vode, zaustavljanja onečišćenja mora i onečišćenja iz kopnenih izvora, smanjenja buke u oceanima, povećanja otpornosti na klimatske promjene i otpornosti vodoopskrbe te pripravnosti obalnih zajednica na ekstremne događaje.

II.7. Održivi promet i bolja povezanost

Dobra povezanost regije ključna je za potporu trgovini i sektorima u nastajanju uz istodobno poticanje dekarbonizacije gospodarskih aktivnosti. Prometna i regulatorna fragmentiranost, nedovoljna ulaganja i nedostatak kapaciteta za planiranje u zajedničkom mediteranskom prostoru često negativno utječu na prekograničnu mobilnost ljudi, robe i usluga. Stoga je važno ukloniti nedostatke u kapacitetima i regulatornu neusklađenost u području carina, učinkovitosti, sigurnosti i standarda zaštite okoliša. Time će se olakšati postizanje cilja proširenja transeuropske prometne mreže EU-a (TEN-T) i, prema potrebi, daljnjeg povezivanja sa susjednim regijama, kao što su Zaljev i šire. Konkretno, daljnjom koordinacijom i proširenjem gospodarskog koridora Indija – Bliski istok – Europa (IMEC) prometna povezanost na Mediteranu postala bi pouzdanija, a digitalna povezivost sigurnija, što bi doprinijelo i gospodarskoj sigurnosti regije.

Održivi promet za povezivanje regiju

Cilj je inicijative ponuditi pouzdana i održiva rješenja u području prometa, posebno mjerama opisanim u nastavku.

- **Jačanje zajedničkog promicanja proizvodnje i korištenja obnovljivih i niskougljičnih goriva za prijevoz** (pomorski i zračni), u skladu s načelima iz uredbi EU-a o održivim zrakoplovnim gorivima⁴¹ odnosno održivim brodskim gorivima⁴² i Strategiji EU-a za luke⁴³. To će uključivati i usklađivanje održivih praksi s međunarodnim standardima (ICAO, IMO), čime će se ujedno poduprijeti nastojanja

³⁹ [Partnerstvo za istraživanja i inovacije na mediteranskom području \(PRIMA\).](#)

⁴⁰ [BlueMissionMed.](#)

⁴¹ PE/29/2023/REV/1, Uredba (EU) 2023/2405.

⁴² PE/26/2023/INIT, Uredba (EU) 2023/1805.

⁴³ P9 TA(2024)0025 – Izrada sveobuhvatne strategije EU-a za luke.

aktera na Mediteranu da spriječe onečišćenje mora s brodova te poticati suradnja u okviru regionalnih konvencija o moru⁴⁴ kako bi se stvorio čist, zaštićen i siguran zajednički mediteranski prostor.

- **Bolja povezanost regije širenjem multimodalnih prometnih veza i poboljšanjem interoperabilnosti i regulatornog usklađivanja**, čime se ostvaruje napredak u širenju mreže TEN-T na zemlje južnog Mediterana i povezivanje s IMEC-om, T-MED-om i supsaharskom Afrikom. Povezivanje luka s drugim vrstama prijevoza s niskim emisijama ugljika omogućit će bolju integraciju obalnih čvorišta s unutarnjim tržištima. Bolje regulatorno usklađivanje može se osigurati podupiranjem projekata tehničke pomoći i unapređenjem dijaloga o politikama.
- **Poboljšanje zračne povezanosti**, u skladu sa standardima zaštite okoliša, kontinuiranim radom na postojećim i novim sporazumima o zračnom prometu na razini EU-a s partnerima na južnom Mediteranu i podupiranjem jedinstvenog afričkog tržišta zračnog prijevoza.
- **Podupiranje projekata gradske i ruralne mobilnosti stručnim znanjem i tehnologijom EU-a** kako bi se razvoj multimodalnog prometa potpomogao uvođenjem koncepta gradskih čvorova mreže TEN-T⁴⁵ i kako bi se promicala održivost – među ostalim prilagodbom klimatskim promjenama i njihovim ublažavanjem – i kvaliteta života u gradovima na Mediteranu koji se brzo šire.

II.8. Donošenje politika utemeljenih na dokazima i razmjena znanja

Promicanje donošenja politika utemeljenih na dokazima i razmjene znanja i dalje je izuzetno važno. Konkretno, EU-ov sustav Copernicus nudi usluge na temelju podataka o stanju Zemljina okoliša koji su sveobuhvatni, besplatni i otvoreni te stoga može poduprijeti donošenje odluka utemeljenih na dokazima. Dostupnost relevantnih i usporedivih službenih statistika i podataka ključna je za donošenje odluka i politika na temelju dokaza.

Razmjena znanja i statistika za bolje donošenje odluka

Cilj je inicijative poboljšati statističke podatke, znanje i razmjenu podataka između EU-a i partnera na južnom Mediteranu na sljedeće načine:

- **uvođenjem *ad hoc* mehanizma** za razmjenu informacija i procjenu prekograničnih učinaka nacionalnog zakonodavstva,
- **daljnjim unapređenjem suradnje** s nacionalnim zavodima za statistiku zemalja južnog Mediterana kako bi se osigurali **relevantni i usporedivi službeni statistički podaci** o područjima na koja se Pakt odnosi,
- razmjenom najboljih primjera iz prakse i iskustava, **korištenjem novih izvora podataka i modernih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju**, za razvoj novih statističkih uvida i relevantnih statističkih alata,

⁴⁴ Nekoliko država članica EU-a (Hrvatska, Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Malta, Slovenija i Španjolska) te Alžir, Egipat, Izrael, Libanon, Libija, Maroko, Sirija i Tunis sudionici su Regionalnog centra za odgovor na hitne situacije u slučaju onečišćenja u Sredozemnom moru (REMPEC), kojim upravlja Međunarodna pomorska organizacija (IMO) i koji djeluje u okviru Barcelonske konvencije programa Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša.

⁴⁵ Koncept gradskih čvorova mreže TEN-T osigurava: (1) priznavanje važne uloge gradova u cjelokupnoj prometnoj mreži, (2) izradu planova održive gradske mobilnosti za funkcionalno područje oko gradova, (3) prikupljanje podataka o sigurnosti, održivosti i pristupačnosti te (4) izgradnju multimodalnih čvorišta.

- **poticanjem inovacija u javnom sektoru** oslanjajući se na dostupne podatke i informacije iz svemirskih sustava EU-a za pripremu odluka utemeljenih na dokazima u mnogim područjima obuhvaćenima Paktom.

III. Sigurnost, pripravnost i upravljanje migracijama

Zajednički mediteranski prostor suočava se s poteškoćama povezanim sa sigurnošću, prirodnim opasnostima i opasnostima izazvanima ljudskim djelovanjem, nezakonitim migracijama i upravljanjem granicama. Nestabilnost u regionalnim žarišnim točkama stvara nesigurnost i ugrožava otpornost društva.

Sve veći pritisci na granice, prekogranični kriminal i zajednički problem nezakonitih migracija duž ključnih ruta iziskuju koordiniranu borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima, uz istodobno osiguravanje sigurnih i urednih pristupa utemeljenih na pravima kojima se štite prava migranata i izbjeglica te promiču putovi mobilnosti. Za rješavanje tih međusobno povezanih pitanja potrebna je trajna međusobna suradnja radi postizanja stabilnosti i blagostanja u cijeloj regiji.

III.1. Mir i sigurnost

Međunarodni poredak utemeljen na pravilima danas je jako ugrožen. Uz već dugo prisutne prijetnje kao što su terorizam, nasilni ekstremizam i organizirani kriminal pojavljuju se nove prekogranične prijetnje, kao što su kibernetičke prijetnje i inozemno upletanje i manipuliranje informacijama, često u okviru širih hibridnih kampanja, te radikalizacija maloljetnika i mladih odraslih osoba. Veće iskorištavanje pomorskog područja dovodi do novih rizika, kao što su rizici povezani s nezadovoljavajućim brodarskim praksama i sve većom važnošću pomorske infrastrukture.

Te su prijetnje među **najozbiljnijim i najsloženijim zajedničkim sigurnosnim izazovima**. EU i njegovi partneri na južnom Mediteranu trebaju tješnje surađivati i izgraditi otpornost, među ostalim u skladu s obvezama iz Strategije pomorske sigurnosti EU-a⁴⁶.

Paktom će se nastojati postići **zajedničko razumijevanje regionalnih i međunarodnih sigurnosnih okruženja** tako što će se poticati suradnja, među ostalim u područjima kao što su sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma, zaobilaženje sankcija EU-a, pomorska sigurnost, otpornost kritične infrastrukture, hibridne i kibernetičke prijetnje, inozemno upletanje i manipuliranje informacijama, izgradnja obrambenih kapaciteta, mirovno posredovanje i rješavanje sukoba.

Na Mediteranu civilne i vojne misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a (ZSOP), posebno operacija IRINI i Misija EU-a za pomoć u integriranom upravljanju granicama u Libiji (EUBAM Libya), imaju središnju ulogu u poticanju suradnje s Libijom, jačanju regionalne stabilnosti provedbom embarga UN-a na oružje Libiji te borbi protiv

⁴⁶ [Strategija pomorske sigurnosti – Europska komisija.](#)

nezakonite trgovine i krijumčarenja ljudi. Izvan Mediterana EU podupire svoje partnere u regiji drugim civilnim i vojnim misijama ZSOP-a⁴⁷.

Inicijativa EU-a i Mediterana za mir i sigurnost

Inicijativa će podržati koordinirani pristup konkretnim pitanjima mira i sigurnosti, naročito mjerama navedenima u nastavku.

- **Uspostava regionalnog foruma o miru i sigurnosti za EU i zemlje južnog Mediterana.** Forum bi mogao omogućiti neformalno okruženje za poticanje zajedničke regionalne informiranosti o stanju, razmjenu mišljenja i koordinaciju pristupa pitanjima od zajedničkog interesa, kao što su regionalna sigurnosna situacija i odgovarajuće mirovne i sigurnosne aktivnosti, uključujući mirovno posredovanje, te za utvrđivanje moguće potpore jačanju sposobnosti partnera.
- **Nastavak posebnih dijaloga i savjetovanja o miru, sigurnosti i obrani s partnerima na južnom Mediteranu.**
- **Razmatranje mogućih doprinosa partnera na južnom Mediteranu misijama i operacijama ZSOP-a, posebno putem novih okvirnih sporazuma o sudjelovanju⁴⁸.**
- **Jačanje sposobnosti partnera, među ostalim mjerama pomoći u okviru Europskog instrumenta mirovne pomoći, te daljnja koordinacija i sinergije s aktivnostima izgradnje kapaciteta Organizacije sjevernoatlantskog ugovora (NATO) u pogledu autonomije EU-a i NATO-a u donošenju odluka.**
- **Osposobljavanje pod okriljem Europske akademije za sigurnost i obranu, na primjer na temu klimatskih promjena, okoliša, mira, sigurnosti i obrane.**
- **Veće korištenje alata otvorenog koda za obavještajne podatke za otkrivanje i analizu dezinformacija, inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama koje se temelji na identitetu⁴⁹ i povećanje informiranosti o stanju kako bi se bolje uzele u obzir posebnosti inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama u regiji.**
- **Uspostava dijaloga s partnerima na južnom Mediteranu o sigurnosti podmorskih vodova u skladu s Akcijskim planom EU-a za sigurnost kabela⁵⁰, koji uključuje mjere za otkrivanje, odgovor i oporavak.**
- **Jačanje suradnje u suzbijanju prijetnji pomorskoj sigurnosti, kao što su brodski prijevoz koji ne zadovoljava standarde i rizična plovidba, među ostalim u okviru Međunarodne pomorske organizacije.**
- **Jačanje razmjena i suradnje u radu na sprečavanju nasilnog ekstremizma u okviru relevantnih globalnih inicijativa, uključujući okvir centra znanja EU-a o sprečavanju radikalizacije.**

⁴⁷ Među njima su EU NAVFOR Somalia i EUNAVFOR ASPIDES u Crvenom moru, savjetodavna misija EU-a za potporu reformi sigurnosnog sektora u Iraku (EUAM Iraq), Misija pomoći EU-a za granični prijelaz Rafah (EU BAM Rafah) i Policijska misija EU-a za palestinska područja (EUPOL COPPS).

⁴⁸ Sporazumima se utvrđuju uvjeti sudjelovanja trećih zemalja u operacijama EU-a za upravljanje krizama i odnos tih zemalja s EU-om u provedbi misija i operacija.

⁴⁹ [Kako otkriti i analizirati dezinformacije / inozemno upletanje i manipuliranje informacijama koje se temelji na identitetu: praktične upute za provedbu istraživanja otvorenog koda | ESVD.](#)

⁵⁰ JOIN(2025) 9.

- **Olakšavanje međuregionalnih razmjena** između EU-a i regije južnog Mediterana o kibernetičkim i zdravstvenim pitanjima.
- **Jačanje suradnje s nacionalnim tijelima** kako bi se suzbilo izbjegavanje sankcija te smanjili rizici za pomorstvo, okoliš i tržišno natjecanje koje predstavljaju brodski prijevoz koji ne zadovoljava standarde i rizična plovidba.

III.2. Povećanje regionalne pripravnosti

Izgradnja sigurnog zajedničkog mediteranskog prostora zahtijeva **veću pripravnost regije na prirodne katastrofe te katastrofe i opasnosti uzrokovane ljudskim djelovanjem**. Mediteran se zagrijava 20 % brže od globalnog prosjeka i očekuje se da će u toj regiji klimatske promjene višestruko povećati aktualne rizike te dovesti do češćih i ozbiljnijih katastrofa koje utječu i na okoliš i na društveno-gospodarske sustave, pri čemu su posebno na udaru obalne i otočne zajednice.

Šumski požari, suše, nestašica vode te poplave i ekstremni vremenski uvjeti već utječu na zdravlje tla i sigurnost opskrbe hranom, ključne čimbenike političke stabilnosti i socijalne kohezije u regiji. Inovativna poljoprivreda važna je za jačanje pripravnosti na prirodne katastrofe te katastrofe i opasnosti uzrokovane ljudskim djelovanjem.

Rizik od opasnosti za zdravlje naglašava važnost jačanja mjera javnozdravstvene sigurnosti kako bi se osigurala otpornost na nove prijetnje. U tom kontekstu, osim izgradnje kulture integrirane pripravnosti, jačanje kapaciteta i suradnje javnih i privatnih partnera kako bi se odgovorilo na neočekivane događaje te intenziviranje prevencije i mehanizama zajedničkog odgovora na ekstremne vremenske uvjete, uključujući poplave i suše, i dalje su prioritet, u skladu s nedavno donesenom Strategijom za Uniju pripravnosti⁵¹. U skladu s pristupom na razini cijele vlade i cijelog društva, učinkovita decentralizacija i veze s lokalnim vlastima, uz aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva, ključne su za brzu reakciju, iskorištavanje lokalnog znanja i izgradnju otpornosti u zajednici.

Pripravnost na katastrofe na Mediteranu

Cilj je inicijative poboljšati regionalnu pripravnost i ojačati kapacitete za odgovor na cijelom zajedničkom mediteranskom prostoru pristupom kojim se obuhvaćaju sve opasnosti. To će se postići:

- **razvojem sustava ranog upozoravanja na sve opasnosti**, koji se temelji na postojećim alatima (npr. usluge upravljanja kriznim situacijama programa

⁵¹JOIN(2025) 130.

Copernicus) u skladu s inicijativom „Rano upozoravanje za sve” i ciljevima Mehanizma Unije za civilnu zaštitu u pogledu otpornosti na katastrofe povezanim sa strategijama anticipativnog djelovanja,

- **povećanjem pripravnosti u području sigurnosti opskrbe hranom**, bazirajući se na Europskom mehanizmu za pripravnost i odgovor na krize u području sigurnosti opskrbe hranom⁵²,
- **intenziviranjem postojećih bilateralnih dijaloga o poljoprivrednim politikama** i pokretanjem novih partnerskih dijaloga o poljoprivredno-prehrambenoj politici s partnerima na južnom Mediteranu u skladu s Vizijom za poljoprivredu i hranu⁵³,
- **jačanjem sinergija u pogledu pripravnosti na katastrofe** s inicijativom za uspostavu centara izvrsnosti EU-a za ublažavanje kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih rizika osposobljavanjem i simulacijskim vježbama, razmjenom najbolje prakse i informiranjem,
- **širenjem suradnje u području civilne zaštite** tako što će se osloniti na postojeće regionalne inicijative i iskoristiti programi suradnje u okviru Interrega⁵⁴; **novi europski vatrogasni centar sa sjedištem na Cipru** pomoći će i susjednim zemljama u regiji⁵⁵,
- **razmatranjem mogućnosti koje nudi modeliranje na bazi umjetne inteligencije** u pripravnosti na katastrofe, posebno **unapređenjem kapaciteta za upravljanje krizama i odgovor na hitne situacije** integriranjem algoritama umjetne inteligencije u postojeće usluge i razvojem sustava za potporu donošenju odluka koji uključuju više opasnosti u okviru Administrativnog dogovora o umjetnoj inteligenciji za javno dobro⁵⁶.

III.3. Upravljanje migracijama

Migracije su realnost svijeta u kojem živimo. Upravljanje migracijama zajednička je odgovornost koja zahtijeva blisku suradnju i **sveobuhvatan pristup na svim razinama rute utemeljen na pravima**, u skladu s vanjskom dimenzijom pakta o migracijama i azilu⁵⁷. To uključuje jačanje upravljanja migracijama, poboljšanje upravljanja granicama, sprečavanje nezakonitih odlazaka, potporu borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima te poticanje zakonitih migracija i mobilnosti, u skladu s međunarodnim pravom i ljudskim pravima. Olakšavanje učinkovitih aktivnosti vraćanja, ponovnog prihvata i reintegracije te podupiranje mjera za preseljenje i pružanje rješenja za zaštitu migranata, izbjeglica i tražitelja azila duž ruta također su sastavni dio tog pristupa. Budući da su lokalna tijela i zajednice domaćini najangažiraniji u tom radu, ključno je ojačati njihove kapacitete u tom području,

⁵² [Osiguravanje globalne opskrbe hranom i sigurnosti opskrbe hranom – Europska komisija](#).

⁵³ COM(2025) 75 final.

⁵⁴ [Početna stranica – Program Euro-MED u okviru Interrega](#).

⁵⁵ Aktualne regionalne inicijative uključuju npr. nastavak postojeće suradnje Cipra, Jordana i Egipta u gašenju požara. U svojem govoru o stanju Unije 2025. predsjednica Komisije von der Leyen predložila je osnivanje novog europskog vatrogasnog centra.

⁵⁶ Na primjer, algoritmi umjetne inteligencije mogli bi se integrirati u Europski informacijski sustav za šumske požare i Globalni informacijski sustav za šumske požare. [Umjetna inteligencija za javno dobro | Izgradnja digitalne budućnosti Europe](#).

⁵⁷ COM(2024) 251.

među ostalim pružanjem podrške međunarodnim organizacijama kao što su UNHCR i Međunarodna organizacija za migracije.

Provedba pristupa upravljanju migracijama na svim razinama rute

Inicijativa će poduprijeti zajednički pristup migracijskim rutama koje vode prema Mediteranu i preko njega. Ojačat će se i dopuniti bilateralna suradnja u području migracija, posebno tako što će se:

- **ojačati kapaciteti za primjereno upravljanje migracijama i bolje svladavanje njihovih posljedica i izazova za lokalne zajednice;** veća suradnja s relevantnim dionicima dovest će do povećanja kapaciteta za sprečavanje i odgovor na migracijske krize razvojem sustava ranog upozoravanja, alata za praćenje rizika i planova za nepredviđene situacije s više dionika,
- **povećati dostojanstven dobrovoljni povratak i reintegracija** migranata iz partnerskih zemalja na južnom Mediteranu u njihove zemlje podrijetla,
- **intenzivirati suradnja u području učinkovitog vraćanja i ponovnog prihvata** osoba koje nezakonito borave u EU-u,
- pojačati suradnja na sprečavanju nezakonitih migracija, borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima putem **operativnih partnerstava** i relevantnih projekata, među ostalim u okviru **Globalnog saveza**⁵⁸,
- **organizirati regionalne kampanje za informiranje o postupcima izdavanja viza za kratkotrajni boravak** kako bi se olakšalo izdavanje viza, uz sudjelovanje država članica EU-a koje izdaju vize u predmetnim partnerskim zemljama na južnom Mediteranu,
- **proširiti partnerstva za traženje talenata**⁵⁹ i **pokrenuti baza talenata EU-a** kako bi se omogućilo povezivanje poslodavaca u EU-u i tražitelja zaposlenja iz partnerskih zemalja, među ostalim olakšavanjem izdavanja viza za studente, kvalificirane radnike, istraživače i članove akademske zajednice,
- **ojačati prostor za zaštitu** ugroženih migranata, tražitelja azila i izbjeglica na južnom Mediteranu u skladu s međunarodnim obvezama, posebno putem **novog regionalnog projekta zaštite za južni Mediteran**, koji će promicati razmjenu primjera dobre prakse o konkretnim pitanjima zaštite,
- **poticati dobrovoljna nastojanja država članica kad je riječ o preseljenju i humanitarnom prihvatu.**

III.4. Izvršavanje zakonodavstva, pravosudna suradnja i sigurnost granica

Učinkovita i integrirana suradnja na Mediteranu bazirana na pravima u području upravljanja granicama te traganja i spašavanja ključna je kako bi granice postale sigurnije i služile kao pristupne točke za blagostanje i sigurnost ljudi.

⁵⁸ [Poziv na djelovanje u okviru Globalnog saveza za borbu protiv krijumčarenja migranata.](#)

⁵⁹ Već su pokrenuta u Maroku, Tunisu i Egiptu.

Na temelju aktivnosti koje se provode u okviru **globalnog saveza za borbu protiv krijumčarenja migranata**, pojačana suradnja i razmjena informacija bit će usmjerene na usklađene pristupe nadzoru granica i pomorskom nadzoru, kao i na kontrole na graničnim prijelazima i tijekom carinskih provjera. Tom pojačanom suradnjom i razmjenom obavještajnih podataka ojačat će se i koordinacija među akterima izvršavanja zakonodavstva na granicama kako bi se pojačala borba protiv kriminalnih mreža uključenih u krijumčarenje migranata i trgovinu ljudima te spriječilo kretanje pojedinaca koji bi mogli predstavljati sigurnosne prijetnje.

Uspostavljena je dobra suradnja između EU-a i partnera na južnom Mediteranu kako bi se poboljšali kapaciteti partnera za učinkovito upravljanje granicama. Zbog sve veće prekogranične i globalne prirode sigurnosnih prijetnji, koje se šire i zbog brzog razvoja tehnologije, potrebna je jača i učinkovitija suradnja. Cilj je inicijative omesti i suzbiti nezakonite aktivnosti, stvoriti zaštićeno i sigurno okruženje te zaštititi osobe i robu u zajedničkom mediteranskom prostoru.

Sigurnost granica

Inicijativom će se uspostaviti **zajednički pristup integriranom upravljanju granicama i sigurnosti**, osobito tako što će se:

- **ojačati institucionalni i operativni kapaciteti za upravljanje granicama** uz istodobno osiguravanje usklađenosti sa standardima ljudskih prava ciljanom tehničkom pomoći i stvaranjem sinergija s postojećim programima; pomoć će uključivati potporu aktivnostima izgradnje kapaciteta i suradničkom razvoju standardnih operativnih postupaka,
- **odabrati pilot-projekti malih do srednjih razmjera**, na temelju prethodno navedenih mjera i razmjena, koji bi se mogli razviti u dugoročne projekte,
- **uskладiti standardi i ubrzati carinjenje** digitalnim postupcima kako bi se smanjilo zagušenje i skratilo trajanje prijevoza,
- **poboljšati informiranost i razmjenjivati znanje**, na primjer putem zajedničkog okruženja EU-a za razmjenu informacija u području pomorstva, počevši sa studentskim posjetima i razmjenama za srednje i visoko rukovodstvo tijela za upravljanje granicama,
- **poticati suradnja između granične i obalne straže na Mediteranu** kako bi se poboljšala izgradnja kapaciteta i vještine u rješavanju situacija na moru optimizacijom korištenja Mediteranskog foruma o funkcijama obalne straže i drugih mehanizama suradnje i foruma EU-a i južnog susjedstva,
- **podržavanjem pregovora i provedbe radnih dogovora** između Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu („Frontex”) i tijela za upravljanje granicama partnerskih zemalja na južnom Mediteranu.

Kriminal ne poznaje granice. Važno je omogućiti kolektivan i koordiniran odgovor u borbi protiv korupcije, transnacionalnog organiziranog kriminala i terorizma. Veća pravosudna suradnja i suradnja u području izvršavanja zakonodavstva ključna je za osiguravanje odgovarajućih istraga i učinkovitog kaznenog progona kaznenih djela. Takva suradnja

zahtijeva čvrst okvir za zaštitu osobnih podataka i postupovnih prava kao i sveobuhvatne okvire kaznenog pravosuđa. Već su uspostavljene brojne mjere za potporu policijskoj i pravosudnoj suradnji u regiji. Međutim, premošćivanje jaza između izgradnje kapaciteta, suradnje i konkretnih operativnih rezultata i dalje je velik izazov koji zahtijeva daljnju konvergenciju ciljeva. Za to je ključna pojačana suradnja i razmjena informacija, stručnog znanja i ranih upozorenja između EU-a i naših partnera na južnom Mediteranu, jačanje pripravnosti na razvoj događaja u području droga i operativne suradnje u borbi protiv trgovine drogom s Centrom za pomorsku analizu i operacije u području narkotika.

MED-OP: pravosudna suradnja i suradnja u području izvršavanja zakonodavstva

Cilj inicijative bit će jačanje zajedničkog odgovora u borbi protiv teškog i organiziranog kriminala i terorizma intenzivnijom suradnjom u području izvršavanja zakonodavstva i pravosudnom suradnjom. Promicat će konvergenciju standarda u cijeloj regiji kako bi se omogućila operativna suradnja i odlučnije zaštitne mjere za građane i njihova prava. To će se postići mjerama opisanim u nastavku.

- **Uspostavit će se regionalni dijalog o unutarnjoj sigurnosti**, koji će redovito sazivati viši dužnosnici za sigurnosnu politiku iz zajedničkog mediteranskog prostora, po uzoru na Stalni odbor EU-a za operativnu suradnju u području unutarnje sigurnosti. Rad u okviru regionalnog dijaloga trebao bi dovesti do donošenja plana za operativnu suradnju u područjima od zajedničkog interesa, koji će se redovito ažurirati.
- **Usmjeravat će se zajedničke mjere** za borbu protiv teškog i organiziranog kriminala i terorizma, među ostalim uz potporu država članica i agencija EU-a, tako što će se:
 - promicati konvergencija ciljeva i ključnih reformi u području pravosuđa i zaštite podataka, među ostalim putem namjenske tehničke pomoći,
 - uklanjati ključni nedostaci u operativnom osposobljavanju,
 - održavati redoviti dijalozi sa stručnjacima,
 - organizirati studijski posjeti i kratkoročno raspoređivati nacionalni stručnjaci,
 - koristiti namjenska tehnička pomoć.
- **Poticat će se pregovori i provedba međunarodnih sporazuma i radnih dogovora**, među ostalim s Europolom, CEPOL-om, Eurojustom i Uredom europskog javnog tužitelja.

3. PROVEDBA I PRAĆENJE

Provedbu i praćenje Pakta nadgledat će dvoslojna struktura, na razini EU-a i na euromediteranskoj razini.

Na **razini EU-a** službe Komisije i Europska služba za vanjsko djelovanje brinut će se za koordinaciju i tehnički nadzor provedbe Pakta. O provedbi Pakta raspravljat će se svakih šest mjeseci na sastanku **Vijeća za vanjske poslove (FAC)** na temelju ažuriranih informacija o provedbi koje dostavljaju Komisija i Visoki predstavnik. Te će rasprave omogućiti pripremu **godišnjeg ministarskog sastanka EU-a i južnog susjedstva**.

Europski parlament redovito će se obavješćivati putem svojih relevantnih odbora i međuparlamentarnih izaslanstava. Obavješćivat će se i Europski gospodarski i socijalni odbor

te Odbor regija. Euromediterranska skupština lokalnih i regionalnih vlasti poslužit će kao ključni institucionalni kanal za regionalne i lokalne doprinose.

Na **euromediterranskoj razini** zajednička skupina na razini viših dužnosnika sastajat će se dvaput godišnje kako bi pratila provedbu Pakta putem posebnog **akcijskog plana**. Skupina će okupiti predstavnike Europske unije i partnerskih zemalja na južnom Mediteranu i njezin će rad pridonijeti pripremi **godišnjeg ministarskog sastanka EU-a i južnog susjedstva**. Drugi akteri, kao što su nacionalne i međunarodne financijske institucije, predstavnici civilnog društva te predstavnici drugih zemalja i međunarodnih organizacija, mogli bi, prema potrebi, biti pozvani da sudjeluju u raspravama skupine.

Inicijative predložene u Paktu pretočit će se u **zaseban akcijski plan**, u kojem će se za svaku inicijativu navesti zemlje sudionice i dionici. Provedba akcijskog plana ocjenjivat će se zajednički. On će biti podložen izmjenama i u njega će se s vremenom dodavati nove inicijative.

Službe Komisije i Europska služba za vanjsko djelovanje predstaviti će početni akcijski plan u prvom tromjesečju 2026. u zajedničkoj skupini na razini viših dužnosnika te će ga redovito ažurirati i preispitivati.

Unija za Mediteran ima iskustva u izgradnji regionalnih mreža i vođenju oglednih projekata. Ona će na temelju svojih ovlasti sazivati sastanke zajedničkih skupina, a bit će i partner u provedbi Pakta⁶⁰, među ostalim putem ministarskih sastanaka.

Parlamentarna skupština mladih za Mediteran dat će važne smjernice za provedbu i razvoj inicijativa u okviru Pakta. Slično tome, **organizirat će se redoviti dijalozi s organizacijama civilnog društva**, uključujući akademsku zajednicu, istraživače, društvene, kulturne i gospodarske aktere te poslovnu zajednicu.

4. ZAKLJUČAK

Predlaže se da **EU i partneri na južnom Mediteranu politički podrže Pakt u studenom 2025.** povodom 30. obljetnice Deklaracije iz Barcelone.

Pakt će doprinijeti oblikovanju zajedničke budućnosti u duhu partnerstva i zajedničke odgovornosti jer će omogućiti razvoj **integriranijeg, otpornijeg i sigurnijeg zajedničkog mediteranskog prostora**.

⁶⁰ Unija za Mediteran razvila je stručno znanje u područjima kao što su obrazovanje, zapošljavanje i gospodarski razvoj, voda, okoliš i plavo gospodarstvo, upravljanje krizama i civilna zaštita.